

ХУЛОСАИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-048 дар назди
Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав

Парвандаи аттестатсионии №13

қарори шурои диссертатсионӣ аз 30.03.2024. Протоколи №13

Дар бораи Саидов Асомиддин Қурбонovich, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон додани дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ.

Диссертатсия дар мавзӯи «Методикаи ташаккулдиҳии саводнокии донишҷӯёни самти муҳандисӣ дар раванди таълими математика ва информатика тавассути фаъолияти инноватсионӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.08.01. – Назария ва методикаи фанҳои дақиқ (информатика) Шурои диссертатсионии 6D.KOA-048, дар назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав (735140, шаҳри Бохтар, кӯчаи Айнӣ 67) ба ҳимоя қабул карда шуд.

Унвонҷӯ Саидов Асомиддин Қурбонovich, 02.12.1988 соли таваллуд. Соли 2011 Донишкадаи Политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ дар шаҳри Хучандро аз рӯйи ихтисоси таъминоти барномавии техникаи ҳисоббарор ва системаҳои автоматикунонидашуда хатм намудааст. Аз моҳи августи соли 2011 ба ҳайси мутахассиси маркази бақайдгирии Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон дар шаҳри Бӯстон ба кор қабул гардидааст. Солҳои 2012-2013 хизмат дар сафи Қувваҳои мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба анҷом расонидааст. Аз моҳи декабри соли 2013 ба ҳайси мутахассиси пешбари Маркази бақайдгирӣ, тестӣ ва фосилавии Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон корро оғоз намуда, то ҳол дар ин вазифа кор ва фаъолият менамояд. Ҳамзамон дар кафедраи математикаи олӣ ва информатикаи донишкадаи мазкур ҳамчун ассистент муштараквазифаи дохила машғулият мегузаронад.

Аз моҳи октябри соли 2020 то ноябри 2023 ба ҳайси унвонҷӯи Шӯъбаи фанҳои табиӣ-риёзӣ, технологияи иттилоотӣ ва бознигариву такмили стандарт, барномаҳои таълимию китобҳои дарсии Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикитсон қабул гардида, дар мавзӯи «Методикаи ташаккулдиҳии саводнокии донишҷӯёни самти муҳандисӣ дар раванди таълими математика ва информатика тавассути фаъолияти инноватсионӣ», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.08.01 – Назария ва методикаи фанҳои дақиқ (информатика) зери роҳбарии Файзализода Баҳрулло Файзалӣ доктори илмҳои педагогӣ профессори кафедраи технологияи иттилоотӣ ва амнияти иттилоотии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба корҳои илмӣ тадқиқотӣ машғул гардидааст.

Тақризи муассисаи пешбар. Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ» ба диссертатсияи Саидов Асомиддин Қурбонovich бо имзои раиси семинар, муовини ректор оид ба илм ва инноватсия, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент Рафиев Сафархон Аюбович ва мудирони кафедраи методикаи таълими информатика, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент Сафаров Сайтоҷиддин Саидкамолевич, мудирони кафедраи математика ва методикаи таълими он и.в. дотсент, номзади илмҳои педагогӣ Сирочиддини Давлаталӣ, эксперти муқаддамотии муассиса номзади илмҳои педагогӣ, муаллими калони кафедраи илмҳои компютерӣ Қурбонова Умеда Талабовна ва номзади илмҳои педагогӣ, муаллими калони кафедраи фанҳои табиӣю риёзӣ ва методикаи таълими онҳо Акбарова Маҳрамбӣ Нусратуллоена дар семинари васеи илмӣ аз 7-уми март соли 2024 протоколи №8 ва бо имзои ректори донишгоҳ доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Раҳмон Дилшод Сафарбек аз таърихи 7-уми март соли 2024, тасдиқ шудааст. Мазмуни тақризи мусбат мебошад, дар он муҳаббатҳои мавзӯӣ, моҳияти илмӣ-назариявӣ ва амалии он ва инчунин саҳми ҳақиқатӣ муаллиф зикр гардидааст.

Баромад ва тақризи муқарризони расмӣ:

1. **Шодиён Муҳаммад Султонзода**, доктори илмҳои педагогӣ, профессор, Вакили Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.
2. **Назарзода Рустам Саидмурод**, номзади илмҳои педагогӣ, иҷрокунандаи вазифаи дотсенти кафедраи барномасозӣ ва муҳандисии компютери Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон.

Баромад ва тақризи ба автореферат:

1. **Азизов Абдулатиф Абдуҳалимович** – доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи технология ва методикаи таълими олии Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров. Тақризи мусбат арзёби шудааст.
2. **Назаров Аҳтам Пулотович** – номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи технологияи информатсионӣ ва коммуникатсионии Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ. Тақризи мусбат арзёби шудааст.
3. **Абдулакимова Чанатой Абдурауфовна** – номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи методикаи таълими математика ва технологияи иттилоотии Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров. Тақризи мусбат арзёби шудааст.
4. **Кӯчмуродов Абдулло Ёқубович** – номзади илмҳои физика ва математика, дотсенти кафедраи математика ва информатикаи Донишгоҳи омӯзгорӣ Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент. Тақризи мусбат арзёби шудааст.
5. **Сатторов Далерҷон Қурбонovich** – номзади илмҳои педагогӣ, иҷрокунандаи вазифаи дотсенти кафедраи физикаи тиббӣ бо асосҳои технологияи

информатсионии Донишгоҳи тиббии Тоҷикистон ба номи Абуали ибни Сино. Тақриз мусбат арзёби шудааст.

6. **Тағоев Шамсулло Хурсандович** – номзади илмҳои педагогӣ, иҷроқунандаи вазифаи дотсенти кафедраи информатикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Тақриз мусбат арзёби шудааст.
7. **Усмонова Маҳина Рустамовна** – номзади илмҳои педагогӣ, иҷроқунандаи вазифаи дотсенти кафедраи иқтисоди рақамии Донишкадаи политехникии донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М. Осимӣ. Тақриз мусбат арзёби шудааст.
8. **Баротов Дилшод Абдуллоевич** – номзади илмҳои педагогӣ, иҷроқунандаи вазифаи дотсент мудири кафедраи технологияи иттилоотӣ дар комплекси агросаноатии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шохтемур. Тақриз мусбат арзёби шудааст.
9. **Сидиқов В.Т.** – номзади илмҳои физика ва математика, дотсенти кафедраи таълими физикӣ-математикии Муассисаи давлатии таълими бучетии таҳсилоти олии Донишгоҳи давлатии Нижевартовск (Россия). Тақриз мусбат арзёби шудааст.
10. **Ҳайитматов У.Т.** – дотсенти кафедраи технологияи информатсионӣ ва коммуникатсионӣ ва иқтисоди рақамии Институти тақмили ихтисос ва бозомӯзии қормандони омили Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Узбекистон. Тақриз мусбат арзёби шудааст.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз бахшҳои «Муқаддима», «Тавсифи умумии қор», ду боб, бахши «Хулосаҳо» бо зербахшҳои «Натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия» ва «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо», бахши «Охирсухан», бахши «Номгӯии адабиёт» бо зербахшҳои «Феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда» ва «Феҳристи интишороти илмии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ» ва инчунин бахши «Замимаҳо» иборат аст.

Феҳристи интишороти илмии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ

а) Дастурҳои таълимие, ки Донишкадаи кӯҳи-металургии Тоҷикистон тавсия ва қор қардаанд:

- [1-М]. *Туев, Ш. Ш.* Дастурамал оид ба истифодаи барномаи Mathcad: Дастури таълимӣ [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**. – Хучанд: Нашриёти «Ношир», 2020. – 123 с.
- [2-М]. *Туев, Ш. Ш.* Истифодаи барномаи Mathcad дар оморасозии мутахассисони муҳандисӣ: Монография [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, В.М. Облоқулов, Ҳ.К. Самадова, А.И. Абдурахмонова, Ф.Ш. Ҳайтова, Ш.Э. Хўҷамов, Г.Б. Норбобоева. – Бўстон: Нашриёти «ДКМТ», 2021. – 126 с.

[3-М]. *Туев, Ш. Ш.* Комплекси таълимӣ-методӣ (аз фанни технологияи иттилоотӣ): Барномаи таълимӣ [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**. – Бӯстон: Нашриёти «ДКМТ», 2019. – 156 с.

б) Мақолаҳое, ки дар маҷалаҳои тақризшавандаи ҚОА назди

Президенти ҚТ ва ҚОА ФР чоп шудаанд:

[4-М]. **Саидов, А. Қ.** Ҳолати муосири ташаккули донишҳои иттилоотию коммуникатсионии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, Ш.Э.Хӯҷамов // Номаи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров. – 2023. – №2. – С. 72-82. – ISSN: 2077-4990.

[5-М]. **Саидов, А. Қ.** Роҳҳои самаранокгардонии кори мустақилонаи донишҷӯёни равияи муҳандисӣ тавассути технологияҳои иттилоотӣ [Матн] / А.Қ. Саидов // Паёми Академияи таҳсилоти Тоҷикистон. – 2023. – №2(47). – С. 85-91. – ISSN 2222-9809.

[6-М]. **Саидов, А. Қ.** Асосноккунии робитаи байнифаннии фанҳои «Технологияи иттилоотӣ» ва «Математика» дар раванди таълими муассисаҳои таҳсилоти олии [Матн] / А.Қ. Саидов // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2021. – №3(7). – С. 235-237. – ISSN: 2708-5759.

[7-М]. *Тиллоев, Ш. Ҳ.* Корбурди методи амсиласозии математикӣ дар таълими технологияи иттилоотӣ [Матн] / Ш.Ҳ. Тиллоев, Б.Ф. Файзализода, **А.Қ. Саидов** // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – 2020. – №1/2(74). – С. 150-154. – ISSN: 2309-6764.

[8-М]. *Туев, Ш. Ш.* Татбиқи усулҳои ҳалли муодилаҳои квадратӣ дар физика бо истифодаи барномаи Mathcad [Матн] / Ш.Ш. Туев, Ш.Э. Хӯҷамов, **А.Қ. Саидов** // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – 2021. – №1/1(83). – С. 149-156. – ISSN: 2309-6764.

[9-М]. *Файзализода, Б. Ф.* Нишондодҳои озмоишӣ дар баланд бардоштани услуби тафаккури инноватсионии донишҷӯёни равияи муҳандисӣ бо ҳамгирии фанҳои математика ва информатика [Матн] / Б.Ф. Файзализода, **А.Қ. Саидов** // Паёми Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ. – 2023. – №3(7). – С. 235-237. – ISSN 2616-5260.

[10-М]. *Файзализода, Б. Ф.* Робитаи байнифаннӣ чун салоҳиятнокии калидӣ зимни омӯзиши амсиласозии математикӣ дар курси технологияи иттилоотӣ [Матн] / Б.Ф. Файзализода, Ш.Ҳ. Тиллоев, **А.Қ. Саидов** // Номаи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров. – 2020. – №4. – С. 168-173. – ISSN: 2077-4990.

[11-М]. *Файзализода, Б. Ф.* Ҷанбаҳои дидактикии таълими курси назарияи ададҳо барои донишҷӯёни ихтисоси «математика» ва «информатика» [Матн] / Б.Ф. Файзализода, Ш.Ҳ. Тиллоев, **А.Қ. Саидов** // Номаи Донишгоҳи давлатии

Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров. – 2021. – №1(66). – С.171-176.
– ISSN: 2077-4990.

**в) Мақолаҳое, ки дар дигар нашрияҳо ва пойгоҳи eLibrary.ru
ба таъб расидаанд:**

- [12-М]. **Саидов, А. К.** Интегрированное обучение как ключевая компетентность при изучении математического моделирования в курсе информатики [Текст] / А.К. Саидов // «IV Международное книжное издание стран Содружества Независимых Государств «Лучший молодой ученый – 2021»». – г.Нур-Султан, Казахстан – 2021. – С. 33-36.
- [13-М]. **Саидов, А. К.** Особенности графического образования при подготовке бакалавров по направлению «цветные металлы» в Горно-металлургическом институте Таджикистана [Текст] / А.К. Саидов // Сборник научных статей по итогам работы международного научного форума «Наука и инновации – современные концепции». – Москва, 2022. – С. 56-58.
- [14-М]. **Тиллоев, Ш. Х.** Автоматизированная система оценки навыков программирования студентов вузах по направлению математики-информатики [Текст] / Ш.Х. Тиллоев, **А.К. Саидов**, М.К. Рахматова // Международная научно-практическая конференция «Современные образовательные Web-технологии в реализации личностного потенциала обучающихся». – Арзамас. – 2020. – С. 37-39.
- [15-М]. **Файзализода, Б. Ф.** Решение задач в рамках межпредметной интеграции на уроках математики и информатики [Текст] / Б.Ф. Файзализода, **А.К. Саидов**, С.К. Фаркати // Сборник статей участников международной научно-практической конференции на тему «Образовательные Web-технологии в реализации требований современных ФГОС». – Арзамас. – 2023. – С. 229-233.
- [16-М]. **Faizalizoda, B. F.** Peculiarities of graphic education in preparation of bachelors in the direction «Non-ferrous metals» in the mining and metallurgical institute of Tajikistan [Text] / B.F. Faizalizoda, **A.K. Saidov** // Proceedings of the International University Scientific Forum «Practice Oriented Science: UAE – RUSSIA – INDIA». (July 9, 2022. UAE), 2022. – P. 58-60. – DOI 10.34660/INF.2022.11.77.006.

г) Мақолаҳое, ки дар маводи конференсияҳо ба таъб расидаанд:

- [17-М]. **Саидов, А. Қ.** Нақши технологияи иттилоотӣ дар рушди логистика [Матн] / А.Қ.Саидов, Г.С.Иноятова // Маводҳои конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ «Ташкили ҳамлу нақли технологияи борҳо дар қонҳои қушоди кӯҳии Ҷумҳурии Тоҷикистон» бахшида ба эълон гардидани солҳои 2022-2026 «Солҳои рушди саноат». – Бӯстон, 2022. – С. 127-131.

- [18-М]. Саидов, А. Қ. Робитаи байнифаннии фанҳои «Технологияи иттилоотӣ ва математика» дар муассисаҳои таҳсилоти олии [Матн] / А.Қ. Саидов, Ш.Ш. Туев // Маводҳои конфронси илмӣ- амалӣ, ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Нақши фанҳои табиӣ ва техникаӣ дар рушди соҳаи саноати тоҷик» бахшида ба эълонгардидани солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф». – Бӯстон, 2022. – С. 31-33.
- [19-М]. Саидов, А. Қ. Тасвири графикаҳои дученака ва сеченака бо истифодаи барномаи компютери Mathcad [Матн] / А.Қ. Саидов, Ш.Ш. Туев // маводҳои конференсияи илмӣ – амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Ҳолат ва дурнамои рушди саноати кӯҳию металлургии Тоҷикистон». – Бӯстон 2022. – С. 164-166.
- [20-М]. Саидов, А. Қ. Афзалияти технологияҳои муосири мултимедӣ дар омӯзиши барномаҳои компютерӣ [Матн] / А.Қ.Саидов, Ш.Ш.Туев, Ш.Э. Хӯҷамов // конфронси илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ бахшида ба муносибати 30-умин солгарди Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавзӯи «Соҳаи кӯҳкорӣ ва металлургия яке аз заминаҳои асосии саноатикунонии босуръати кишвар». – Бӯстон 2021. – С. 162-165.
- [21-М]. Саидов, А. Қ. Использование наглядности при преподавании предмета информационная технология [Текст] / А.К. Саидов, Х.Ю. Джураева // Республиканская научно-практическая конференция посвященная к «Году развития туризма и народных ремесел». – Бустон. – 2018. С. 40-43.
- [22-М]. Саидов, А. Қ. Обоснование роли межпредметных связей в становлении личностно ориентированного обучения на примере дисциплин «информатика» и «математика» [Текст] / А.К. Саидов, Ш.Х. Тиллоев // Материалы республиканской научно-практической конференции на тему «Современные направления реализации информационных технологий в цифровизации образования, науки и промышленного производства». – Душанбе. – 2021. – С. 31-36.
- [23-М]. Саидов, А. Қ. Амсиласозии математикӣ-компютерӣ, ҳамчун воситаи табдилдиҳии тафаккури инноватсионии донишҷӯён [Матн] / А.Қ. Саидов // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Муаммоҳои муосири математикаи татбиқӣ ва нақши он дар тавсеаи тафаккури техникаи ҷомеа». – Хучанд – 2021. – С. 268-270.
- [24-М]. Саидов, А. Қ. Амсиласозии математикӣ-компютерӣ, ҳамчун воситаи табдилдиҳии тафаккури инноватсионии донишҷӯён [Матн] / А.Қ. Саидов, Ш.Х. Тиллоев, Б.Ф. Файзализода // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ таҳти унвони «Проблемаи муосири рушди фанҳои табиатшиносӣ: дурнамо ва пешравиҳои он» бахшида ба 30-солагии

Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» (бо иштироки ИДМ). – Бохтар, 2021. – С. 461-464.

- [25-М]. **Саидов, А. Қ.** Таъминоти иттилоотӣ ва ташкиливу ҳуқуқӣ [Матн] / А.Қ. Саидов, Г.С. Иноятова, Ш.Э. Хӯҷамов // Маводҳои семинари илмӣ-методӣ бахшида ба рӯзи Ваҳдати миллӣ таҳти унвони «Таълими фанҳои дақиқ ва ҷомеашиносӣ бо усулҳои технологияҳои инноватсионӣ». – Чкалов, 2015. – С. 83-86.
- [26-М]. **Саидов, А. Қ.** Барномаҳои компютерӣ барои ҳалли масъалаҳои математикӣ [Матн] / А.Қ. Саидов, Ш.М. Шамсиддинов, Ш.Э.Хӯҷамов // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ бахшида ба эълонгардидани солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф». – Бӯстон, 2020. – С. 197-199.
- [27-М]. **Саидов, А. Қ.** Ҷорисозии технологияҳои рақамӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / А.Қ. Саидов, Г.С. Иноятова // Маводҳои форуми саноатӣ таҳти унвони «Қадамҳои устувор баҳри рушди саноати миллӣ» бахшида ба 15-умин солгарди таъсисёбии Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон. – Бӯстон, 2021. – С. 230-234.
- [28-М]. **Туев, Ш. Ш.** Иттилоотгардонии соҳаи маориф яке аз усули самаранокии ҷараёни таълим [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, Ҷ.А. Абдулақимова // Маводҳои конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ бахшида ба «Соли рушди саёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ». – Бӯстон, 2018. С. 28-32.
- [29-М]. **Туев, Ш. Ш.** Муайянсозии хосияти массивҳо ва векторҳо бо ёрии барномаи Mathcad [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, Ш.Э. Хӯҷамов // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Ҳамгироии фанҳои геометрӣ-графикӣ, дақиқ ва техникӣ дар омодагии муҳандисон» бахшида ба 30-солагии Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. – Бӯстон, 2021. – С. 179-183.
- [30-М]. **Туев, Ш. Ш.** Муносибатҳои нави омодагии донишҷӯён барои истифодабарии технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, Ш.Э. Хӯҷамов // Маводҳои конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Ҳамгироии илм ва истеҳсолот ҳамчун механизми муфиди рушди соҳаҳои саноати қуҳкорӣ ва металлургияи Ҷумҳурии Тоҷикистон». – Бӯстон, 2016. – С. 204-206.
- [31-М]. **Туев, Ш. Ш.** Принсипҳои методикаи таълими информатика ҳамчун илми бунёдӣ ва асоси фаъолияти иттилоотии донишҷӯён [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, Ш.Э. Хӯҷамов // Маводи конференсияи Ҷумҳуриявии илмию амалӣ ҷиҳати «Тайёр намудани мутахассисони муосири фанни риёзӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии кишвар» бахшида ба солҳои 2020-

2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон». – Данғара, 2020. – С. 104-111.

- [32-М]. *Туев, Ш. Ш.* Ташаккули робитаҳои байнифаннии фанҳои «Технологияи иттилоотӣ ва математика» дар муассисаҳои таҳсилоти олии [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, Ш.Э. Хучамов // Маводҳои форуми саноатӣ таҳти унвони «Қадамҳои устувор баҳри рушди саноати миллӣ» бахшида ба 15-умин солгарди таъсисёбии Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон. – Бӯстон, 2021. – С. 179-183.
- [33-М]. *Туев, Ш. Ш.* Усулҳои тасвири функсияҳо бо истифода аз технологияи иттилоотӣ [Матн] / Ш.Ш. Туев, **А.Қ. Саидов**, Ш.Э. Хучамов // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ бахшида ба эълон гардидани солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф». – Бӯстон, 2020. – С. 207-212.
- [34-М]. *Файзализода, Б. Ф.* Применение метода математического амсиларования в преподавании информационных технологий [Текст] / Б.Ф. Файзализода, Ш.Х. Тиллоев, **А.Қ. Саидов** // Материалы республиканской научно-практической конференции «Актуальные задачи математики и её преподавания», посвященная к 20-летию изучения и развития естественных, точных дисциплин и математики в области науки и образования (2020-2040 гг.) и к 70-летию Заслуженного работника Таджикистана, профессора А.Э. Сатторова. – Бохтар, 2020. – С. 269-271.
- [35-М]. *Файзализода, Б. Ф.* Ташаккули салоҳияти касбии донишҷӯёни соҳаи муҳандисӣ тавассути ҳамгироии фанҳои математика ва информатика [Матн] / Б.Ф. Файзализода, **А.Қ. Саидов** // Симпозиуми байналмилалӣ дар мавзӯи «Мушкилот ва саҳми фанҳои табиатшиносию риёзӣ дар пешрафти илми тиб» дар доираи барномаи давлатии - «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ (солҳои 2020-2040)». – Душанбе, 2022. – С. 519-521.
- [36-М]. *Файзализода, Б. Ф.* Хусусиятҳои таълими графикаи компютерӣ ҳангоми омодагии донишҷӯёни самти бакалавриат мувофиқи ихтисоси «металлургияи металлҳои ранга» [Матн] / Б.Ф. Файзализода, **А.Қ. Саидов**, Ш.Х. Тиллоев // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ ва методӣ таҳти унвони «Масъалаҳои муҳими рушди илми информатика ва мушкилиҳо дар ҷараёни таълими он дар муассисаҳои таълимӣ». – Душанбе, 2020. – С. 273-276.

Мубрами мавзуи таҳқиқот. Технологияҳои муосири инноватсионӣ босуръат афзоиш меёбанд, аз ин рӯ фаъолияти муҳандисию техникаи инсон тағйир ёфта, мутахассисони баландихтисос ва муҳандисон омода мешаванд, тафаккури зеҳнӣ ва

қобилияти эҷодкоронаи онҳо, инкишоф меёбад, муносибат ба ҳалли мушкилоти мавҷуда омӯхта шуда, масъалаҳои бамиёномада ҳал карда мешаванд.

Дар замони инкишофи ҷомеаи муосир, ки технологияҳои иттилоотӣ таҷдид мегардад, дар меҳнати касбӣ иҷтимоии одамон иттилоот афзоиш меёбад. Кори мустақилона бо матн иттилоот, таҳлили ҳар модели математикӣ, тартиб додани ҳисоби мушаххаси математикӣ бо истифодаи маҷмӯи амалҳои риёзӣ барои барномаи компютер, шиносӣ бо технологияи иттилоотии компютерӣ ба сифати қисми муҳими тайёрии касбии хатмкунандагони мактабҳои олии техникӣ салоҳияти касбӣ математикии хатмкунандагони мактабҳои олии техникиро ташаккул медиҳад.

Яке аз масъалаҳои мубраме, ки аз ҳаёти педагогии муассисаҳои таҳсилоти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон вобастагии калон дорад, дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», «Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020», «Барномаи рушди фанҳои табиатшиносӣ, риёзӣ ва техникӣ барои солҳои 2010-2020», «Барномаи рушди инноватсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2020», «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф дар солҳои 2020-2040» тарбия намудани мутахассисони касбӣ, фарогирии забонҳои хориҷӣ ва донандаи технологияҳои инноватсионӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии кишвар барои ҷомеаи муосири иттилоотӣ мебошад.

Чавҳари сиёсати давлатиро дар соҳаи маориф масъалаҳои дар низомии таҳсилот ҷорӣ кардани меъёрҳои ҷаҳонӣ, тайёр кардани мутахассисони соҳибкасби ҷавобгӯи талаботи бозори меҳнат ташкил медиҳанд. Аз ин рӯ, дар раванди ислоҳоти соҳа ва барои мукамалгардонии он як силсила санадҳои муҳимми давлатӣ ба тасвиб расидаву мавриди амал қарор гирифтаанд, ки низомии таълими кишварро ба меъёрҳои умумиҷаҳонии таълим ва аз худ кардани илмҳои муосир наздик месозанд.

Дар раванди таълим технологияи муосири инноватсионӣ омӯзиши маводи таълимии гуногундараҷа ва фаъолияти илмандӯзии донишҷӯёнро дар машғулиятҳои маърузавӣ, амалӣ ва озмоишӣ таъмин менамояд. Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Стратегияи давлатии технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ барои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз (05.11.2003, №1174) ва Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Консепсияи амнияти иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз (07.11.2003, №1175), Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3-юми декабри соли 2004, № 468 «Дар бораи тасдиқи барномаи давлатии рушд ва татбиқи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» оид ба рушди ин раванд мусоидат менамоянд. Ҳамзамон, мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки солҳои охир истифодаи технологияи муосир дар вақти хондани маърузаҳо ва

гузаронидани дарсҳои амалӣ (бо ёрии рӯнамо, дар тахтаи электронӣ баён намудани матни маводи таълимӣ ва ғайра) васеъ ба роҳ монда шудааст. Яке аз мушкилоти мубрам ин таҳия нашудан ё қисман иҷро шудани корҳои озмоишӣ бо истифодаи технологияи компютерӣ ба ҳисоб меравад.

Санадҳои мазкур масъалаи иттилоотикунониро ҳамчун самти асосии навсозии низоми таҳсилот муайян намуда, таҳқиқу таҳлил, рушди илмҳои табиатшиносӣ, риёзӣ-техникӣ ва ТИК-ро дар ҷумҳурӣ таъмин менамоянд. Воқеан ҳам, олимони собит кардаанд, ки истифодаи ТИК дар такмили шакл, методҳои ташкили таълим ва тарбия муҳим буда, малакаҳои татбиқи фаъолияти мустақилонаи таълимӣ оид ба ҷамъоварӣ, коркард, интиқоли иттилоот оид ба объектҳо, падидаҳо, равандҳо танҳо тавассути технология ба даст меояд.

Хусусияти нигоҳи нав ба ҳалли масъалаҳои тайёр кардани муҳандисони оянда дар соҳаҳои техникӣ, дар шароити рақамикунонии таҳсилот, ҷустуҷӯи равишҳо ба рушди касбӣ шахсии донишҷӯён ва муайян намудани мазмун, усул ва шаклҳои таълим мебошад. Ташаккули системаи дониш ва малакаҳои фундаменталии самти математикӣ, инчунин имконияти таъмин ва татбиқи онҳо дар заминаи захираҳои иттилоотии доимо инкишофёбанда яке аз шартҳои тайёр кардани хатмкунандаи баландхатмос мебошад. Дар ин ҷо усулҳои информатика, ки бояд ҳамчун воситаи амалӣ гардондани алоқаҳои интегративӣ дар фаъолияти математикии ба ҷиҳати касбӣ нигаронидашуда баромад кунанд, роли муҳим мебозанд.

Муқаррароти асосии равиши салоҳиятнок ба таълим бо идеяи ҳамгироии фанҳои математика ва информатика дар фаъолияти касбӣ ва математикии донишҷӯён мувофиқат мекунад. Кор бо бастаҳои муосири барномаҳои амалии математикӣ ва ТИК малакаи донишҷӯён-муҳандисонро дар гузоштан ва ҳалли масъалаҳо тариқи компютер, истифодаи он ҳамчун воситаи маърифатӣ, ташкили фаъолияти ҷустуҷӯӣ ва таҳқиқотӣ ташаккул дода, имкониятҳои нави ҳамкориҳои таълимии байни донишҷӯён ва омӯзгоронро ошкор месозад. Ҳамзамон, ба ҳар омӯзгор имконият медиҳад, ки донишҷӯён ба дараҷаи олӣ нерӯи зеҳниашро дарк намоянд.

Дараҷаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ. Масъалаи ташаккули салоҳияти касбии хатмкунандагони соҳаҳои гуногун дар мавзӯи таҳқиқот аз корҳои олимони соҳаҳои психологию педагогика: В.И. Байденко «Ошкорсозии таркиби салоҳияти касбии хатмкунандагон ҳамчун марҳилаи зарурии амсиласозӣ» (2006), С.Я. Батишева «Педагогикаи касбӣ» (1997), В.А. Далингер «Такмил додани раванди таълими математика дар асоси салоҳиятҳои алоқамандии байнифанӣ», И.А. Зимняя «Салоҳиятҳои иҷтимоӣ касбӣ ҳамчун натиҷаи таркибии таҳсилоти касбӣ» (2005), Ҷ. Равена «Салоҳият дар ҷомеаи муосир» (2002), Ю.В. Татура «Салоҳиятҳои амсиласозии сохторӣ – сифати тайёр кардани мутахассисон» (2004), М. Чошанов «Технологияи ҷандирии таълими проблемавӣ-модуль» (1996) ва дигарон сарчашма

мегирад.

Дар осори олимони Г.И. Илларионова «Ташаккули салоҳияти касбӣ ва математикии муҳандисони оянда оид ба бехатарии равандҳои технологӣ ва истеҳсоли» (2008), М.М. Миншина «Ташаккули салоҳияти математикӣ аз ҷиҳати касбӣ татбиқшавандаи муҳандисони оянда» (2011), О.А. Валихонова «Ташаккули салоҳияти иттилоотӣ математикии донишҷӯёни донишгоҳҳои муҳандисӣ дар таълими математика бо истифода аз маҷмуи масъалаҳои амалӣ» (2008) ҷиҳатҳои гуногуни муайян кардан ва ташаккул додани салоҳиятҳои иттилоотӣ математикии донишҷӯёни донишқадаҳои муҳандисӣ қайд карда шудаанд.

Ҷанбаи назариявӣ ва методологии равандҳои интегралӣ таълим дар тадқиқоти В.И. Безрукова «Банақшагирии идоракунии системаҳои педагогӣ: назария, амалия, методология» (2005), Г.Ф. Федоретс «Робитаҳои байнифанни дар раванди таълим» (1993) ба муаммоҳои алоқаи байнифаннии таълим бахшида шудаанд ва дар таҳқиқоти зерин: В. Далингер «Ҳамбастагии байнифаннӣ ҳамчун асоси методологии тақмили раванди таълими математика дар донишгоҳ» (1992), В.Н. Келбакиани «Муаммоҳои амалӣ гардонидани алоқаи байнифаннӣ» (1984), И.Т. Огородникова «Ташкил ва методикаи кор дар мактабҳои олий» (1934) ва дигарон мавриди омӯзиш қарор гирифтааст.

Ҷанбаҳои психологию педагогӣ, методӣ ва дидактикии таҳия ва татбиқи ТИК дар таълими математика дар асарҳои олимони ватанӣ Ф.С. Комилийн «Қорқарди амсилаи компютери бозии педагогии рангпуркунӣ барои рушди салоҳиятҳои донишҷӯён-муҳандисон дар ҷараёни таълими системаҳои ҳисоб» (2020), М. Нугмонов «Асосҳои методи амсиласозии математикии масъалаҳои таълимӣ воситаи инкишофи малака ва маҳорати касбии донишҷӯёни ихтисоси математика дар мактабҳои олий» (2021), А.Э. Сатторов «Асосҳои методи таълими технологияи компютерӣ дар мактабҳои олии техникӣ» (2020), А.Р. Мирзоев «Технологияи иттилоотӣ дар раванди педагогӣ» (2013), Ф.Ф. Шарипов «Хусусиятҳои педагогии ташаккули фарҳанги иттилоотӣ донишҷӯён дар омӯзиши курси информатика» (2008), Х.Ш. Ҷӯраев «Асосҳои методи амсиласозии математикии масъалаҳои таълимӣ – воситаи инкишофи малака ва маҳорати касбии донишҷӯёни ихтисоси математика дар мактабҳои олий» (2021), Б.Ф. Файзализода «Асосноккунии назариявии ташкили методи таҳсили фосолавӣ дар шароити муносири омодакунии мутахассисони босалоҳият дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Тоҷикистон» (2021), А.П. Назаров «Асосҳои методи барномасозӣ ва арзёбии салоҳияти донишҷӯён-муҳандисон аз математика ва информатика дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ» (2020), Ш.Ш. Туев «Хусусиятҳои методи ташаккули донишҳои иттилоотӣ иртиботи донишҷӯён зимни омӯзиши фанни технологияи иттилоотӣ» (2020) ва дигарон таҳқиқу баррасӣ гардидааст. Аммо таҳқиқоти мазкур ҷанбаҳои методи тақмили тайёрии математикии донишҷӯён дар самти таълими муҳандисӣ,

ки дар асоси ҳамгирии фанҳои математика ва информатика ба ташаккули салоҳиятҳои касбии математикӣ мусоидат мекунад, ҳамонро боқӣ мондааст.

Талаботи афзояндаи ҷомеа ба хатмкунандагони соҳаҳои техникии тайёрии салоҳиятдор, омода ба ҳалли масъалаҳои касбӣ дар асоси донишҳои базавии математикӣ, малакаҳои амалӣ, амалӣ намудани амсиласозии математикии таҳқиқот бо истифода аз маҷмуи барномаҳои амалии математикӣ ва дараҷаи нокифояи таҳияи методологияи ташаккули салоҳияти касбии математикии донишҷӯён доир ба самтҳои таълими муҳандисӣ дар асоси интегратсияи математика ва информатика ба нақша гирифта мешавад.

Ин зиддият аҳамияти таҳқиқоти диссертатсиониро муайян намуд, ки масъалаи он дар асосноккунии назариявӣ ва татбиқи методологияи ташаккули салоҳияти касбии математикии донишҷӯён доир ба самтҳои таълими муҳандисӣ дар асоси ҳамгирии фанҳои математика ва информатика қарор дорад.

Ҳамин тариқ муаммоҳои мазкур маҳз муҳимият ва зарурати интихоби мавзӯи таҳқиқот - «Методикаи ташаккулдиҳии саводнокии донишҷӯёни самти муҳандисӣ дар раванди таълими математика ва информатика тавассути фаъолияти инноватсионӣ»-ро асоснок намуданд.

Навгониҳои илмии таҳқиқот:

- моҳият ва сохтори мафҳуми «салоҳияти касбии математикии донишҷӯён дар раванди таълими самтҳои муҳандисӣ» мушаххас карда шудааст;
- амсилаи ташаккули салоҳияти касбӣ ва математикии донишҷӯёни соҳаҳои техникӣ, аз ҷумла маҷмуи блокҳои ба ҳам алоқаманд (мақсаднок, назариявӣ ва методӣ, моҳиятӣ, марҳилавӣ ва фаъолиятӣ, ташхисӣ) таҳия шудааст; фарқи он дар татбиқи интегратсияи математика ва информатика дар системаи касбӣ;
- методологияи ташаккули салоҳияти касбии математикии донишҷӯён дар таълими самтҳои муҳандисӣ дар асоси ҳамгирии фанҳои математика ва информатика, аз ҷумла марҳилаҳои репродуктивӣ, истехсолӣ ва эҷодӣ таҳия намуда шудааст.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот:

- равиши методи таҳияшуда дар шакли амалияи лабораторӣ аз фанни информатика, дастурмаълум оид ба истифодаи барномаи «MathCad» ба омузгорони самти муҳандисӣ дар ташаккули салоҳиятҳои касбӣ математикии донишҷӯён тавсия карда мешаванд;
- методологияи дар диссертатсия пешниҳодшудаи ташаккули услуби тафаккури зеҳнии донишҷӯён дар таълими самтҳои муҳандисӣ дар асоси ҳамгирии фанҳои математика ва информатика, самаранокии раванди таълимро баланд мебардорад.

Тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Натиҷаҳои диссертатсионӣ амалан дар тамоми марҳилаҳои таҳқиқот (солҳои 2020-2023) гузаронида шудааст. Муқаррароти асосии назариявӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот дар ҷаласаҳои илмии кафедраи технологияи иттилоотӣ ва методикаи таълими информатика ва конференсияҳои илмии ҳарсолаи дохилидонишгоҳии ҳайати профессорону

омӯзгорон, докторантону магистрантон ва донишҷӯёни Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон муҳокима карда шудааст. Дар маҷмуаи мақолаҳои конференсияҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ: «Қадамҳои устувор баҳри рушди саноати миллӣ», «Ҳамгироии фанҳои геометрӣ-графикӣ, дақиқ ва техникӣ дар омодагии муҳандисон», «Ҳамгироии фанҳои геометрӣ-графикӣ, дақиқ ва техникӣ дар омодагии муҳандисон», «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», «Соли рушди сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ», «Ҳамгироии илм ва истеҳсолот ҳамчун механизми муфиди рушди соҳаҳои саноати кӯҳкорӣ ва металлургияи Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Таълими фанҳои дақиқ ва ҷомеашиносӣ бо усулҳои технологияҳои инноватсионӣ» (Бӯстон, 2015, 2016, 2018, 2020, 2021), «Масъалаҳои муҳими рушди илми информатика ва мушкилиҳо дар чараҳои таълими он дар муассисаҳои таълимӣ», (Душанбе, 2020), «Проблемаи муосири рушди фанҳои табиатшиносӣ: дурнамо ва пешравиҳои он», «Проблемаҳои актуалии математика ва таълими он», (Бохтар, 2020, 2021), «Web-технологияҳои муосири таълимӣ дар татбиқи иқтисоди шахсии донишҷӯён», (Арзамас, 2020), «Қадамҳои устувор баҳри рушди саноати миллӣ», (Бӯстон, 2021), «Вазифаҳои муҳими рушди информатика ва масъалаҳои таълими он дар муассисаҳои таълимӣ», (Душанбе, 2020), «Practice Oriented Science: UAE – RUSSIA – INDIA». (UAE – RUSSIA – INDIA, 2023), «International Science Conference «Science. Education. Practice». (Delhi, India, 2023) натиҷаҳои таҳқиқ ба нашр расонида шудаанд.

Интишороти аз рӯйи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои таҳқиқотӣ дар 36 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 3-тояшро монографияҳо, васоит ва дастурҳои таълимию методии аз ҷониби Шӯрои илмӣ-методии Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон тавсияшуда, 8-тояшро мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҶТ банаширрасида, аз ҷумла 2-тояш дар алоҳидагӣ ва 23-тои боқимондашро мақолаҳои дар дигар нашрияҳо бачопрасида, аз ҷумла дар нашрияҳои шомили пойгоҳи китобхонаи илмӣ электронии eLIBRARY.ru, маводи конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ (РИНЦ) ва ҷумҳуриявӣ ташкил додаанд.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз бахшҳои «Муқаддима», «Тавсифи умумии кор», ду боб, бахши «Хулосаҳо» бо зербахшҳои «Натиҷаҳои асосии илмӣ диссертатсия» ва «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо», бахши «Охирсухан», бахши «Номгуи адабиёт», бо зербахшҳои «Феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда» ва «Феҳристи интишороти илмӣ довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ» ва инчунин бахши «Замимаҳо» иборат аст.

Ҳаҷми умумии диссертатсия аз 245 саҳифаи матни компютери бо ёрии протсессори матнии Microsoft Word ҳарфчиншуда иборат буда, 51 расму диаграмма ва 12 ҷадвалро дар бар гирифтааст. Рақамгузори расму ҷадвалҳо барои ҳар ду боби диссертатсия умумӣ мебошад. Рӯйхати адабиёт фарогири 249 номгӯй аст.

Диссертатсияи Саидов Асомиддин Қурбонovich талаботи муқаррарнамудаи бандҳои «Тартиби додани дараҷа ва унвонҳои илмӣ» нисбати диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мебошад.

Шурои диссертатсионӣ дар ҷаласаи худ (30.03.2024, протоколи №13), дар бораи ба Саидов Асомиддин Қурбонovich додани дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ қарор қабул кард.

Дар овоздиҳии пинҳонии шурои диссертатсионӣ иборат аз 15 нафар, иштирок доштанд 14 нафар, аз ҷумла 4 нафар доктори илм, ки ба ҳайси шуро дохил мешаванду дар ҷаласа иштирок доштанд, чунин овоз доданд: тарафдор – 14 нафар, зид – нест, бюлетенҳои беътибор – нест.

Раиси шурои диссертатсионӣ Сагаторов А.Э.

Котиби илмии шурои диссертатсионӣ Ойматова Ҳ.Ҳ.

Сардори шуъбаи кадрҳои ДДБ ба номи Носири Хусрав Шукурзод Ҷ.А.